Theodor Iordănescu (1874-1953)

Două povești indiene
(în care se vorbește despre răutatea femeilor și a bărbaților)

București
13 iulie 2025

Două povești indiene
(în care se vorbește despre răutatea femeilor și a bărbaților)[1]

Focșani, 17 Sept. 1907

Din literatura unui popor, acea parte impresionează mai mult care este cea mai potrivită și apropiată de inteligența mulțimei. Foarte puțin pătrunde în massele populare poezia cultă. Din contra sunt lesne prinse versurile epice, poeziile eroice, basmele și legendele, chiar când sunt mai puțin artistice!

Din literaturile orientale, cunoaștem foarte puțin deși ni se spune, că suntem la porțile orientului. De literatura sanscrită (vechea indiană) abià am auzit și dacă adesea pesimiștii noștri au pronunțat des cuvântul *nirvāna*, unii au știut foarte puțin din literatura acelora cari l'au întrebuințat pentru prima oară. Nu e vorba, literatura sanscrită este cam de două ori mai întinsă decât cea greacă și latină la un loc. Religiunea cu care începe poezia la Indieni, filosofia religioasă, poezia epică, didactică, lirică, drama, sentința, poezia erotică, medicina, legislatura, gramatica, metrica, retorica chiar și istoria în care ei sunt foarte slabi, au în literatura indiană reprezentanți vrednici de luat aminte.

Cu toate acestea s'a zis că India este în dosebi țara poveștilor; și este explicabil de oarece poveștile și fabulele indiene au fost cunoscute de popoarele europene mult mai înainte de a se ști despre existența unei literaturi sanscrite; *Pañcatantra* apare prin sec. VII d. Ch. în Europa și mai târziu devine pe încetul izvorul de inspirațiune al *fabuliștilor*[2] și *nuveliștilor*. Indienii au avut însă povești și mai vechi și colecțiunea budistă *jātaka*, din care se poate zice că derivă toate colecțiunile de povești, are o vechime de peste 500 ani înainte de Christos.

Este adevărat că la noi poveștile au perdut locul de onoare și nu au mai rămas decât prin colțurile camerilor copiilor, în India însă basmele sunt poeme cari se leagă strâns cu existența omului, căci ele îi dau învățătura necesară vieței. În haina basmului își îmbracă indianul visul și aspirațiunile sale, ca și speculațiunile filosofice și legile; basmul este pentru el nu numai un roman, nu numai un joc al fanteziei, ci în el se cuprinde secretul vieței și destinului. Prin povești își formează regii linia de conduită, prin povești supușii învață datoriile către regi. De acì deci și gustul de a povesti al Indienilor, pe care alte popoare orientale, sunt departe de a-l aveà în măsura Indienilor.

Traducem acì după original o poveste unde povestitorul indian pune în discuțiune veșnica întrebare; dacă femeia sau bărbatul este mai rău și mai pervers. Asemenea povești găsim în folclorul tuturor popoarelor, toate având aceiași origină, din India. La Germani povești de acest fel se găsesc în „*die sieben Weisen Meister*" unde personagiile sunt împăratul Deoclețian și fiul său. La noi povești despre răutatea femeilor

---

1 *Convorbiri Literare*, 41, no. 10, octombrie 1907, pp. 989-999.

2 Lafontaine în edițiunea din 1678 recunoaște că datorește o mare parte din opera sa învățatului indian Pilpay cuvânt care în limba Pahlavi era Bidhah representând pe sanscritul *vidyāpati* (maestru științei).

se găsesc în cartea populară, de origină indiană, *Syndipa*, unde şapte înţelepţi povestesc pilde despre răutatea femeilor şi sunt combătuţi de favorita împăratului Kir (Cyrus)[1].

∴

Un strigoiu din spatele regelui începe să povestească:

— Vreau să-ţi povestesc, spre mângâiere, o nouă istorie, ascultă:

Este un oraş, renumit pe pământ, Pataliputra[2] fiul florei Patali[3]. Acolo trăià odinioară un rege cu numele: Vikramakesarī (un leu în mişcare) care, fiindcă astfel voia soarta, posedà tot aşà de multe bogăţii ca şi virtuţi. El aveà un papagal, înţelept ca un zeu, cunoscător al *sūtrelor* (formule sacre), numit Vidagdhacūdāmaṇi (cu artă în ceia ce priveşte moţul). Odată locuise el în cer, dar fusese blestemat acum să fie pe pământ. Prinţul se însurase, după sfatul papagalului, cu o prinţesă potrivită cu el în naştere, din familia regală din Megadha, numită Candraprabha[4]. Prinţesa aveà o coţofană[5] cu numele Somikā[6] mai înainte fică de rege, tot aşà de distinsă în înţelepciune şi ştiinţă[7]. Amândouă aceste stau într'o colivie ajutând cu sfaturi pe stăpân şi stăpână. Într'o zi papagalul îndrăgostindu-se de coţofană îi zise:

— Frumoasa mea[8] aceiaşi locuinţă, acelaş loc de repaos, aceiaşi hrană avem, de ce să nu ne căsătorim împreună?

La acestea coţofana răspunse:

— Nu doresc nici un bărbat, căci toţi sunt răi şi nerecunoscători[9].

Papagalul îi răspunse:

— Nu este adevărat că bărbaţii sunt răi, femeile sunt vătămătoare oamenilor[10] şi crude la inimă.

Astfel o ceartă să ivì între cele două pasări. Ele făcură o prinsoare că dacă papagalul va câştigà să ia de soţie pe coţofană iar dacă ea va câştigà, papagalul să-i fie rob[11].

1 Gaster: *Literatura populară română* 68 *sq.*

2 Numele capitalei Megadhei sau Beharului pe care Grecii o numiau Palibothra.

3 *Bignonia suaveolens.*

4 Strălucitoare ca luna.

5 *śārikā* sau *sarita.*

6 Inspirată de Soma = băutura zeilor.

7 Papagali, mierle şi coţofene vorbind se întâlnesc des în literatura sanscrită şi una din ocupaţiunile demimondenelor şi a tinerilor eleganţi, era să înveţe aceste pasări să vorbească. (cf. Oldenberg H. *Die Literatur des alten Indien* Berlin 1993 p. 199). Curios lucru că găsim şi în alte colecţiuni aceleaşi pasări vorbind. Astfel în *Śukasaptati* (70 poveşti ale unui papagal), cele 2 pasări vorbitoare cari sunt ca şi în povestea noastră, divinităţi transformate, se numesc Gunasagara şi Malayavatī (*Der Textus ornatior de Śukasaptati, kritisch herausgegeben* v. R. Schmidt München 1898, 5. 18. 19.). În traducerea acestei colecţiuni în Marāṭhī (un dialect indian modern, papagalul se numeşte tocmai ca în basmul nostru *vidagdhacūdāmaṇi*, ceia ce arată legătura strânsă între aceste colecţiuni. (*Die Marāṭhī Übersetzung der Śakasaptati* v. R. Schmidt Leipzig 1897, p. 1).

8 *Subhag* compus din *su* = gr. ευ şi √*bhaj bhajati* = φαγεῖν.

9 *Kṛtaghna-ghna* √*han* δεινω, a lovì, omorî.

10 *Nṛsamsa* = care loveşte bărbaţi.

11 Cuvântul este un compus atributiv (*bahuvrihi*). *Kṛta-dāsatvabhāryatva-panau* = După ce ambii au făcut o prinsoare care (pe de o parte) avea drept câştig robia, iar (pe de alta) căsătoria.

Astfel hotărîră să meargă înaintea prințului[1] și să-i ceară o judecată dreaptă. Acesta, care se găseà în sala de audiență a tatălui său, auzind obiectul certei lor, vorbì către coțofană:

— Povestește-mi întrucât bărbații sunt nerecunoscători și răi.

Deci coțofana zise:

— Ascultă, și istorisì, ca să-și dovedească părerea ei, următoarea poveste, care arată lămurit răutatea bărbaților.

Povestea Coțofenei.

Este pe pământ[2] un oraș renumit cu numele Kāmandakī în care trăià odată un negutător bogat cu numele Arthadatta (înzestrat cu Artha-bogăție). El aveà un fiu cu numele Dhanadatta (înzestrat cu avere) care după moartea tatălui său ajunsese un risipitor[3].

În curând se strânseră în jurul lui stricați cari îl deteră la dragostea jocului[4] și alte vitii, căci în adevăr tovărășia cu vițioșii este rădăcina arborelui vițiului. În scurt timp averea lui fu risipită și fiindcă îi erà rușine de sărăcie, își părăsì patria și se duse în țări străine. În călătoria lui ajunse într'un loc numit Candanapura și fiindu-i foame intră în casa unui negustor[5]. Acest negustor văzând frumusețea tânărului îl întrebă despre familia și neamul lui și când auzì că e de neam nobil, îl luă la sine[6], căci așà voià destinul. El îi dă chiar pe fica sa Ratnāvalī (șir de pietre scumpe) cu o mare zestre și de acì înainte trăì Dhanadatta, mult timp, în casa socrului său[7].

Cu trecerea zilelor uită el în fericirea prezentă, sărăcia lui de mai nainte și abià devenit bogat, erà nerăbdător să risipească averea și deci să se întoarcă în țara lui. Deci pungașul, smulgând făgăduința dela socrul lui, care la început nu se învoià[8], căci fica îi era singurul copil, plecă împreună cu soția împodobită cu multe podoabe și însoțită[9] numai de o bătrână. Ei merseră mult timp până ajunseră într'o pădure deasă, și acolo sub cuvânt că sunt hoți, luă lucrurile de preț dela femeia lui și le ascunse la el, spre a fi păstrate mai bine. Vai! să se ia aminte că inima unui bărbat, care trăește cu patima jocului, al femeilor, ș. a.[10] este tare (inflecsibilă) ca o sabie. Deci criminalul fiind hotărît să-și omoare soția pentru bogăția ei, deșì erà înzestrată cu toate virtuțile, o aruncă pe ea și pe bătrână într'o groapă adâncă și după ce le aruncă plecă mai departe. Bătrâna murí îndată, din căzătură, femeia lui rămase agățată de desișul lianelor[11]. Ea se ridică din groapă încet în sus și plângând amar se agăță de iarbă și liane

1 *Rājaputram* = fiul regelui.
2 *Bhuvi* locativul lui *bhū* - pământ.
3 *Ucchṛrikhala* = *śṛnkhala*, fără frâu.
4 *Dyūta*, propriu, joc cu zarul, foarte răspândit în India, de unde verbul *dīvyati* el aruncă zarul.
5 *Vaṇy*, negustor identificat de unii cu germ. *Ware*.
6 *Svīcakre* - însuși, adopta √*kar*, lat. *creare*.
7 *Švaśura*, gr. ἑκυρός, *socer*, got. *svaíhra*.
8 *Avaśam* - invitus.
9 *Yutta* part. √*yuj-yu-na-j-mi* 3 pers *junakti* gr. ζεύγνυμι, lat. *jungo*.
10 Etc. = scr. *ādi*.
11 *Latā-gulma-vilagnā*: liană, plantă agățătoare.

și eșì afară, căci sfârșitul ei nu venise încă. Întrebând[1] de drum, pas cu pas[2] ea ajunse pe drumul pe care venise cu greutate, căci trupul îi eră plin de răni, la casa tatălui ei. Când ea veni pe neașteptate acasă, în astfel de stare, o întrebară tatăl și mama îngrijați ce s'a întâmplat? Dar virtuoasa femee plângând povesti acestea:

— Pe drum ne-au atacat niște hoți cari au legat și dus cu ei pe soțul meu, bătrâna a murit iar eu rămăsei în viață, deși mă aruncaseră într'o groapă. Eu am fost scoasă din puț de către un călător[3] binevoitor, care treceà pe acolo și astfel, prin voia soartei am sosit la voi acì.

După ce buna Ratnāvalī spuse acestea, tatăl și mama ei căutară s'o mângâe și astfel ea rămase acasă gândindu-se mereu la bărbatul ei.

În acest timp, acela (bărbatul) ajuns din nou în patrie[4], a cheltuit în joc toată averea. Deci se gândì el: „Am să mă duc la socrul meu și să-l rog să-mi mai dea bani, iar despre nevastă îi voi spune că am lăsat'o acasă". Astfel gândind în inima lui[5], plecă în adevăr și cum el soseà, soția sa îl văzù de departe, alergă întru întâmpinarea lui și îi căzù la picioare, deșì el fusese un criminal, căci oricât de rău[6] este un bărbat, inima[7] unei femei bune rămâne veșnic credincioasă[8]. Și fiindcă el se temeà, ea îi povestì născocirea pe care o spusesă părinților, despre jefuire, aruncarea ei în groapă și toate celelalte. Acum intră el fără frică în casa socrului său și socrul și soacra se bucurară[9] văzându-l:

— Fie cerul binecuvântat[10] că ai scăpat cu viață din mâinile tâlharilor.

Atunci chemând[11] pe vecini (prieteni) dădù în cinstea ginerelui său o mare sărbătoare.

Astfel trăì Dhanadatta acolo fericit cu femeia sa, având la îndemână bogăția întregei case. Dar ce credeți că făcù criminalul într'o noapte?[12] Îmi e rușine să povestesc, însă pentru interesul basmului nostru trebue să istorisesc. Ei bine el omorî pe femeia sa care dormeà lângă el, îi luă toate podoabele și plecă iarăși în patrie fără ca cineva să îl observe. Așà de răi sunt bărbații! După ce coțofana zise acestea prințul se adresă papagalului:

— Acuma povestește și tu.

Atunci papagalul zise:[13]

— O rege! Femeile sunt îndrăznețe fără rușine și rele și ca să-ți probez aceasta

1 *Pṛṣṭvā* gerundiv de la *pṛcchati*, lat. *posco*, ger. *forschen*.
2 *Pade pade*.
3 *Pathikena* instrum. de la *pathi-ka* gr. πάτος, lat. *pons*, germ. *pfad*.
4 *Svadeśa* = *sva-deśa* √*diś* în lat. *dico*, gr. δείκνυμι.
5 *Hṛdaya* gr. καρδ-ια, lat. *cord-is*, got. *hairt-o-Herz*.
6 *Dūṣ-ta* √*duṣ-dūṣyati*, gr. δεύομαι.
7 *Mānasa* gr. μένος.
8 *Na-anya-tha-avṛtti* = ne având o conduită falșă.
9 *Harṣaddṛṣṭvā* gerund. având bucurie de la *hṛṣyati* înrudit cu lat. = *horseo*, rămân înlemnit.
10 *Diṣṭyā* instr. de la fem. *diṣṭi*.
11 *Milita* part. de la *milati* propriu a reunì gr. o-μιλος.
12 *Rātri* inrudit cu lat. *lateo*, gr. λάθρος, λανθάνω.
13 *Jagāda* perf. √*gad-gadati*, got. *gipan*.

ascultă povestea mea.

Povestea Papagalului.

Este un oraș cu numele Harșavatī (orașul bucariei) în care trăià un negustor Dharmadatta care stăpâneà multe milioane. El aveà o fată Vasudatta (înzestrată cu strălucire) fără seamăn în frumusețe, pe care o iubià ca pe viața lui. Ea era măritată cu un tânăr negustor foarte de seamă, a cărui față pentru femeile frumoase da aceiași plăcere ca razele lunei pentru (pasărea) Cakora[1]. Numele lui era Samudratta, fiu de negustor bogat, locuind în orașul Tamraliptī, unde locuesc numai oameni cum se cade.

Odată pe când fata negustorului se aflà la tatăl ei și bărbatul în patria lui, văzù ea din depărtare un tânăr frumos. Nestatornica femee înșelată de Māra[2] îl invită printr'o femee de încredere și îl făcù în taină amantul ei. Din acest moment ea petreceà fiecare noapte cu el și dragostea ei erà pironită numai asupra lui.

Într'o zi însă bărbatul tinerei noastre se întoarse din țara lui, arătându-se părinților ca bucuria întruchipată.[3] Mama soției, de bucurie, o împodobì în această zi, cu mâinile ei pentru noapte, dar cu toate poruncile mamei ea nu vorbi nimic bărbatului său, iar când acesta îi vorbì se făcù că este adormită[4], iar el amețit de vin și obosit de călătorie fu doborît de somn[5]. În acest timp, de oarece toți servitorii erau adormiți de mâncare și băutură, un hoț făcù o gaură în zid și intră în odaia de dormit. În acelaș timp fără să vadă pe hoț, se sculă fata negustorului și iese afară pe furiș fiindcă aveă o întâlnire cu iubitul ei. Când hoțul[6] vede aceasta, fiindcă planurile lui se încurcaseră se gândi el: „Dacă pleacă ea afară în puterea nopței, apoi de sigur se duce gătită cu podoabele scumpe, pe care veniam să le fur, deci s'o pândesc unde se duce." Făcându-și acest plan iese afară și urmărește pe fata[7] negustorului, Vasudatta, neperzând'o din ochi, ea însă nebăgându-l în seamă.

Aceasta însă având flori în mână, însoțită numai de servitoare, care știà taina, se duse într'o grădină depărtată care se aflà tocmai afară din oraș și acolo văzù pe iubitul ei spânzurat[8] de un arbore, cu lațul de gât, fiindcă păzitorii când el venise la întâlnire în timpul nopței, îl luaseră drept un hoț și îl spânzuraseră. Văzând aceasta,

1 O pasăre care după legende se nutrește cu razele lunei, după unii potârniche (?!). Cuvântul este un compus care s'ar despărți: *varānganā-netra-cakora-amṛta-raśmaye* și s'ar traduce: «el care avea pentru ochii femeilor frumoase, razele de nectar ale Cakorei».

2 Zeul iubirei, la Budiști devine demon ispititor, ceia ce ne face să nu ne mai îndoim de origina budistă a acestei povești.

3 *Mūrti-mat* = având corp muritor.

4 *Supta* = *somnus*, *sopor*, ὕπνος √*svap*.

5 *Nidrā* = lat. *dormio*, gr. δαρθάνω.

6 Hoți intrând în case prin spargerea pereților sau prin ferestre, întâlnim des în literatura indiană. Un caz tipic ne oferă piesa atribuită regelui Śūdraka intitulată *Mṛcchakatita*, (căruciorul de pământ) act. III sc. 3. Acì găsim pe hoțul Śarvilaka procedând sistematic la spargere, ba chiar, pentru ca să nu își expună pielea, introduce o păpușe sau o mască (*pratipurușa* = contra om) ca să probeze dacă este cineva deștept în casă. El invoacă zeii protectori ai hoților, ba chiar citează opere asupra hoției (*cauravidyā*).

7 *Suta* în loc de *putra* aceiași ca *sūnu-s*, gr. ὕιος, got. *sunus*, germ. *Sohn*.

8 *Lambate* aceiași rădăcină cu lat. *labor* paleosl. *slabъ*. Walde în: *Lateinisches etymologisches Wörterbuch* 1906 combate această etimologie.

durerea o turbură și nebună, se aruncă la pământ suspinând:[1] „Ah mor, ziceà ea mereu”. Atunci dete ea jos trupul iubitului din pom, îl așeză, îl impodobì cu flori și cu miresme[2], și, deșì fără simțire cum erà ea nebună de dragoste și supărare, îl îmbrățișă. Când ea pătimașă ridică gura să-l sărute, cadavrul, în care intrase pe neașteptate un Vetala, o mușcă de nas[3]. Atunci ea îl părăsì plină de durere și de supărare, dar apoi se întoarse să vadă de nu trăește încă. Când ea vede că Vetala a părăsit corpul iubitului și că el stă mort și fără mișcare, plină de frică și de rușine se depărtă plângând spre casă.

Între acestea[4] hoțul văzuse totul din ascunzătoarea[5] sa și își zise în sine: „Oare ce-a făcut femeea asta blestemată? Ah! Inima[6] femeilor este grozavă, plină de întuneric nepătruns, asemenea unui puț fără fund[7] în care cazi și iarăși cazi fără sfârșit. Mă mir ce are să înceapă acum.” După ce se gândì astfel hoțul o urmărì iarăși de o mirare.

Ea intră deci în camera, în care bărbatul său dormeà încă și începu să strige țipând[8]:

— Ajutor! Ajutor! Acest dușman[9] crud, bărbatul meu, deșì nu i-am făcut nici un rău, mi-a mușcat nasul.

Deci bărbatul, tatăl, și toți servitorii auzind țipetele ei într’una, se deșteptară și alergară acolo. Când tatăl văzù că nasul ficei sale era mâncat se supără foarte și poruncì să lege pe gineri-său:

— Să-ți fie rușine să slutești așa de sălbatec pe nevasta ta – zicea bătrânul.

El însă stăteà să-l lege și nu ziceà nimic, ca un prost, căci vedeà că socrul și ceilalți toți erau impotriva lui.

După ce hoțul văzù[10] toate acestea se strecură ușor[11] afară. Noaptea se petrecù în zgomot iar a doua zi băiatul neguštorului fù dus înaintea regelui împreună cu femeia sa cea fără nas (*anāsā*). Regele după ce ascultă cele ce se spuneau, și după ce respinse cu dispreț ceeace spuse bărbatul, îl osândì la moarte, pentru că și-a ciuntit soția.

Deci pe când erà dus la locul de petrecanie, în sunetul tobelor, venì hoțul la oamenii regelui și zise:[12]

— Voi duceți pe acest om la moarte fără vină. Eu cunosc împrejurările, duceți-mă la rege căci eu pot să îi povestesc întreaga istorie.

---

1 *Ruroda* perf. √*rud*, *roditi* lat. *rudo* v. ger. *riozan* plâng.

2 *Anga-raga* = pudră, suliman.

3 Pentru a săruta autorul întrebuințează un cuvânt onomatopeic de la √*cumb - cumbati* cu prep. *pari* - (*c* = ce în pronunție).

4 *Tāvat*.

5 √*śe - śete*, gr. κεῖ-ται, rădăcina idg. *kēi- ki-*.

6 *āsaya* = propriu sentimentului.

7 *Andha-kūpa* = propriu. puț orb, avest. *anda*. Este îndoios dacă se poate comparà cu gr. νόθος = σκότιος la Hesichiu, cu lit. *judas* (Fick, *Ethymolog. Wörterbuch* 167). Partea a doua este gr. κύπη, κύπελλον, lat. *cupa*.

8 *Pari-trāyadhvam* 2 p. pl. imperat. √*trā ṭar-*, lat. *intrare*.

9 *Śatru*, gr. κότος, v. germ. *hadu*, germ. *Hader*, lat. *catus*.

10 Propriu, cunosc, *gnātva* gerundiv de la *jānāti*, γνῶναι:, lat. (*g*)*notus*.

11 *Laghu*, gr. ἐλαχύς, lat. *levis*.

12 *Badhāṣe* perf. de la √*bhaṣ-* v. ger. *bellan*, lit. *balsus* de aci scrt. *bhāṣā* = limbă.

După ce tâlharul zise acestea îl luară și îl duseră înaintea regelui și, după ce i se dete făgăduința de ertare, povesti el totul-dela început până la sfârșit și adaogă:

— Dacă Măria Voastră nu mă crede, nu aveți decât să trimeteți pe cinevà care să se uite în gura cadavrului, unde se aflǎ nasul acestei femei.

Auzind aceasta regele, trimise slujitori să se uite și când auzì că hoțul vorbise adevărat, porunci să deà drumul[1] tânărului negustor. Pe femeia necredincioasă o gonì din crăiia sa, după ce puse să i se taie și urechile, iar socrului îi luǎ, drept pedeapsă întreaga avere. Pe hoț însă îl făcù mai mare peste iscoadele sale[2]. Vedeți așà dar că femeile sunt rele din fire și de rând[3].

Când papagalul isprăvì această poveste, blestemul ce Indra aruncase asupra lui fù dezlegat și devenind iarăși Gandharva[4] Citraratha, luând formă supra omenească se urcă către cer. Tot asemenea perdù puterea blestemul și pentru coțofană care devenì, o nimfă cereasca Tillotama și se urcă la cer. Astfel cearta lor, de a se ști dacă bărbatul sau femeia este mai rea, rămase nehotărîtă.

Când Vetala povestì acestea zise el către rege:

— Ei bine, Înălțimea Ta, hotărăște tu acum cari sunt mai răi bărbații sau femeile? Dacă știi și nu îmi spui să-ți crape capul în bucăți.

Când regele auzì această întrebare dela Vetala ce se aflà pe umerii săi, zise:

— Domn al fermecătorilor: „Femeile sunt cele mai rele, căci se poate ca un bărbat numai din întâmplare să fie rău, pe când femeile sunt de obiceiu rele, pretutindenea și în toate timpurile așà le este firea".

Când regele zise acestea, Vetala dispărù ca și mai nainte după umerii săi, și regele se hotărì din nou să-l aducă.

Astfel se continuă cele 25 de povești, unele mai extraordinare decât altele, pline de colorit și de imagini adevărat orientale.

În dorința de a înfățișă prin revista noastră nivelul culturii românești în toate direcțiile, dăm acì traducerea din sanscrită a acestor basme făcută de d. Iordănescu dintr'un interesant studiu științific al colaboratorului nostru. (N. R.)

---

1 *Mukta-van*, part. de la √*muc*, *muñcati* desleg, gr. απο-μύσσω, lat. *mucus*.

2 *Pura-adhy-akṣa*: *pura* = gr. πόλις, *akṣa* = *oculus* și în ὄφομαι.

3 Tăerea sau mușcarea nasului unei femei era semnul necinstei ei. Cazuri de acestea sunt frecvente în literatura Indiană. Este interesant a se citi o poveste analoagă cu aceasta în *Pañcatantra* I.4 în care un bărbat tae nasul unei femei, crezând că este nevasta lui, iar aceasta la rândul său acuză pe bărbatul ei care asemenea era să fie spânzurat dacă nu era scăpat de un călugăr care văzuse totul. Aceiași poveste se găsește și în *Hitopadeśa* II.25, ba chiar Somadeva o mai reproduce odată în XVIII.124, unde un *deus ex machina* scapă pe nenorocitul acuzat.

4 *Gandharva* sunt cântăreții și muzicanții lui Indra, zeul cerului, în literatura epică și cea târzie. În literatura *Vedică* aveau cu totul alte atribuțiuni, aci sunt iubiții Apsaraselor (nimfe) iar în *Ṛgveda*, Gandharva este asociat cu Soma, băutura zeilor. Ei au epitetul de Viśvavasu care posedă pe toți zeii (Rolul lor în *Veda* îl descrie A. Macdonel în *Vedic Mythology* 136 sq.). În *Avesta* aceste zeități se numesc Gandarewa, domnul abisului, care locuește în apă. În privința etimologiei nu suntem siguri. Unii bazându-se pe un vers din *Atharvaveda* XI.I.23, în care se zice că mirosul pământului se duce la Gandharva, derivă cuvântul din *gandha* - miros. Alții însă, mai numeroși, îl identifică cu gr. κένταυρος o etimologie populară cu epenteza lui *u*.